

Źródło: Fotolia.com

Przeciwdziałanie wyłudzeniom podatku VAT

Od 1 stycznia 2016 r. do 30 czerwca 2017 r.

Najwyższa Izba Kontroli

Warszawa, kwiecień 2018 r.

01 Dlaczego podjęliśmy kontrolę?

- w latach 2013-2015 na szeroką skalę występowało zjawisko wyłudzenia VAT
  - nasiliło się wykorzystywanie fikcyjnych faktur
  - najgroźniejsze były tworzone przez oszustów struktury by pozorować dostawy wewnątrzwspólnotowe
  - niewystarczająca była skuteczność administracji podatkowej i skarbowej w zwalczaniu oszustw związanych z VAT
- wpływy z podatku VAT stanowią podstawowe źródło dochodów budżetu państwa (ponad 40%)
- wyłudzenia podatku VAT uszczuplają dochody podatkowe, a w rezultacie ograniczają możliwość realizacji zadań publicznych
- w latach 2013-2015 na wysokim poziomie utrzymywała się luka podatkowa w VAT

02 Co kontrolowaliśmy?

Czy organy podatkowe skutecznie i rzetelnie przeciwdziałały wyłudzeniom podatku VAT?

W szczególności:

- Czy organy podatkowe skutecznie i rzetelnie monitorowały firmy nowo powstałe oraz wykreślały z rejestru podatników nierzetelnych?
- Czy organy podatkowe skutecznie i rzetelnie zatrzymywały zwroty podatku VAT podmiotom stosującym oszukańcze praktyki?
- Czy narzędzia informatyczne wspomagające typowanie podmiotów do kontroli umożliwiały trafne i szybkie identyfikowanie podmiotów mających na celu wyłudzenie zwrotów VAT?
- Czy organy podatkowe skutecznie i rzetelnie przeprowadzały analizę ryzyka związanego z przestrzeganiem przepisów podatkowych oraz posługiwały się narzędziami informatycznymi wspomagającymi typowanie podmiotów do kontroli VAT?

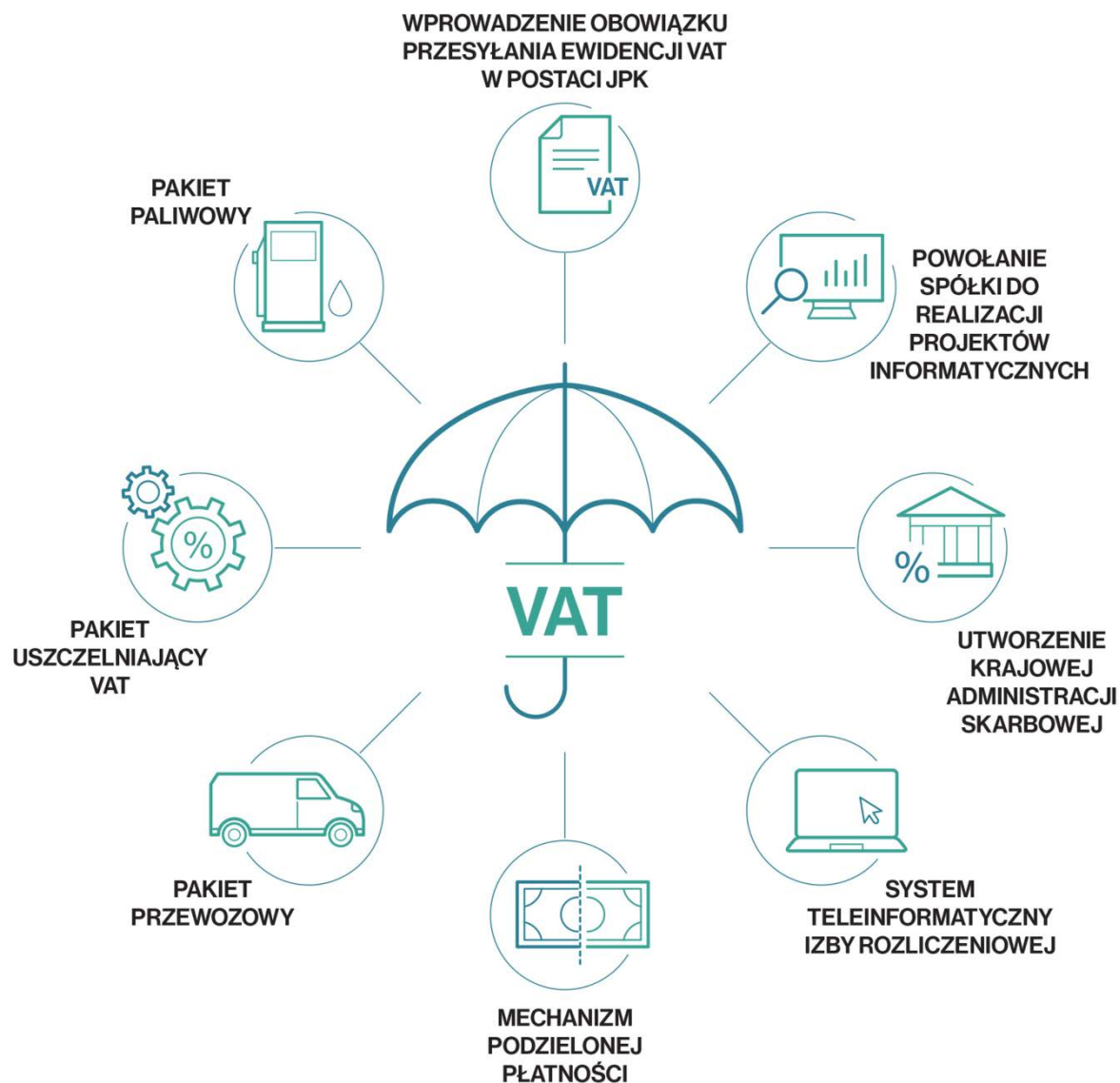
03 Co kontrolowaliśmy? cd.

- Czy Minister Finansów wyznaczył podległym jednostkom zadania w sprawach:
  - zwrotu podatku VAT
  - weryfikowania danych rejestracyjnych podatników VAT oraz wykreślania podmiotów nierzetelnych z rejestru podatników oraz rzetelnie nadzorował ich realizację?
- Czy Minister skutecznie i rzetelnie rozpoznawał zagrożenia w dokonywaniu zwrotów VAT oraz prowadzeniu wiarygodnego rejestru podatników VAT oraz wypracował rozwiązania mające na celu uniemożliwienie firmom nierzetelnym wejście oraz funkcjonowanie w systemie podatku VAT?

04 Kogo kontrolowaliśmy?

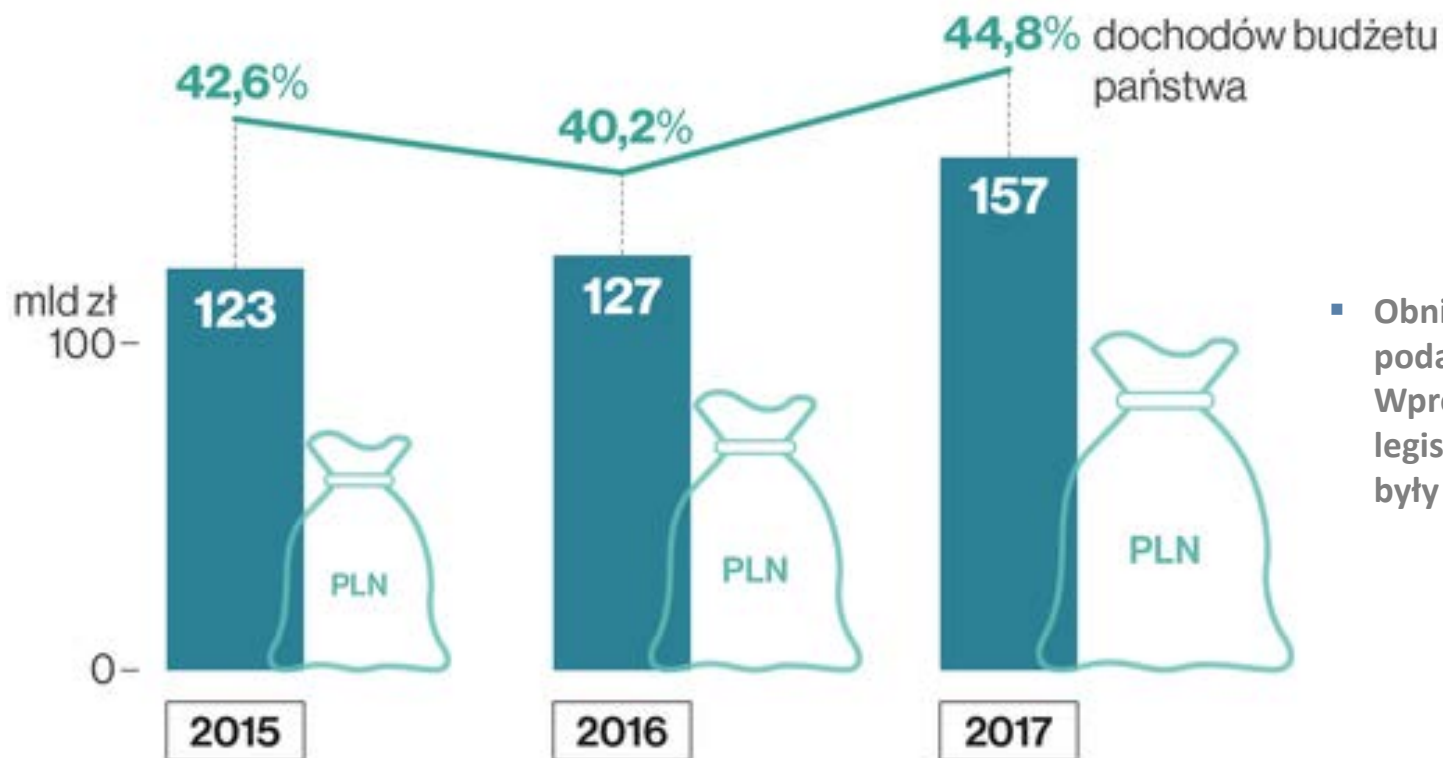
- Ministerstwo Finansów
- 10 urzędów skarbowych z terenu pięciu województw:
  - Dolnośląski US we Wrocławiu oraz Urząd Skarbowy Wrocław-Stare Miasto, województwo dolnośląskie
  - Trzeci Mazowiecki US w Radomiu oraz Pierwszy US Warszawa-Śródmieście, województwo mazowieckie
  - Pomorski US w Gdańsku oraz Pierwszy US w Gdyni, województwo pomorskie
  - Pierwszy Śląski US w Sosnowcu oraz US w Tychach, województwo śląskie
  - Pierwszy Wielkopolski US w Poznaniu oraz Pierwszy US w Poznaniu, województwo wielkopolskie

Stwierdzony stan – pakiet zmian systemowych służących przeciwdziałaniu wyłudzeniom podatku VAT

- Minister Finansów konsekwentnie wdrażał zmiany służące przeciwdziałaniu wyłudzeniom podatku VAT
- Przygotowane zmiany były zbieżne z kierowanymi od kilku lat wnioskami NIK

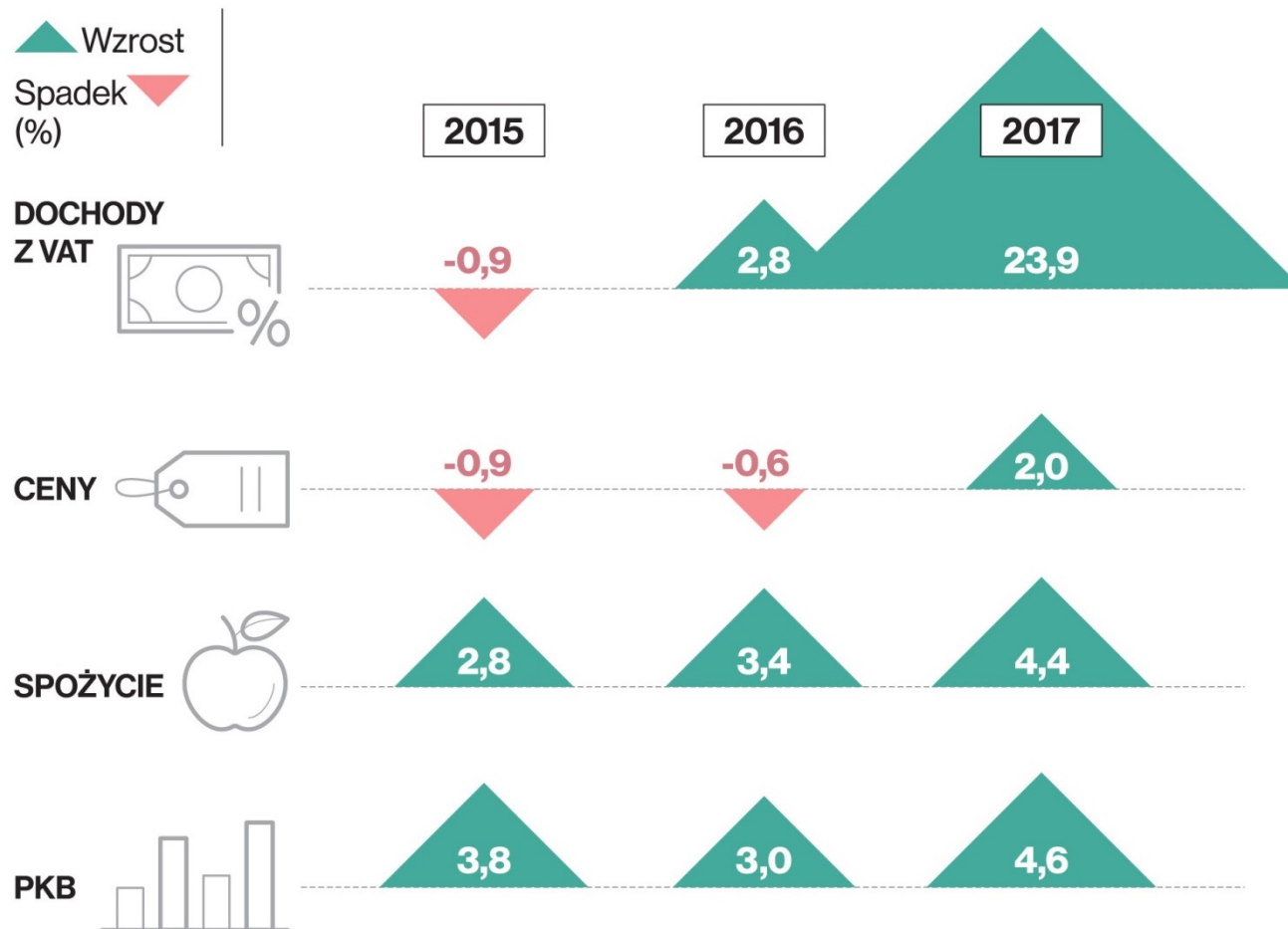
06 Stwierdzony stan – dochody budżetu państwa z VAT

- Obniżył się poziom luki podatkowej w VAT. Wprowadzone rozwiązania legislacyjne i organizacyjne były skuteczne

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników kontroli w Ministerstwie Finansów.

Stwierdzony stan – zmiany wybranych wielkości makroekonomicznych oraz dochodów VAT

- Osiągnięty w 2017 r. wyraźny wzrost dochodów z podatku VAT był efektem dobrej koniunktury w gospodarce jak i poprawy ściągальności tego podatku

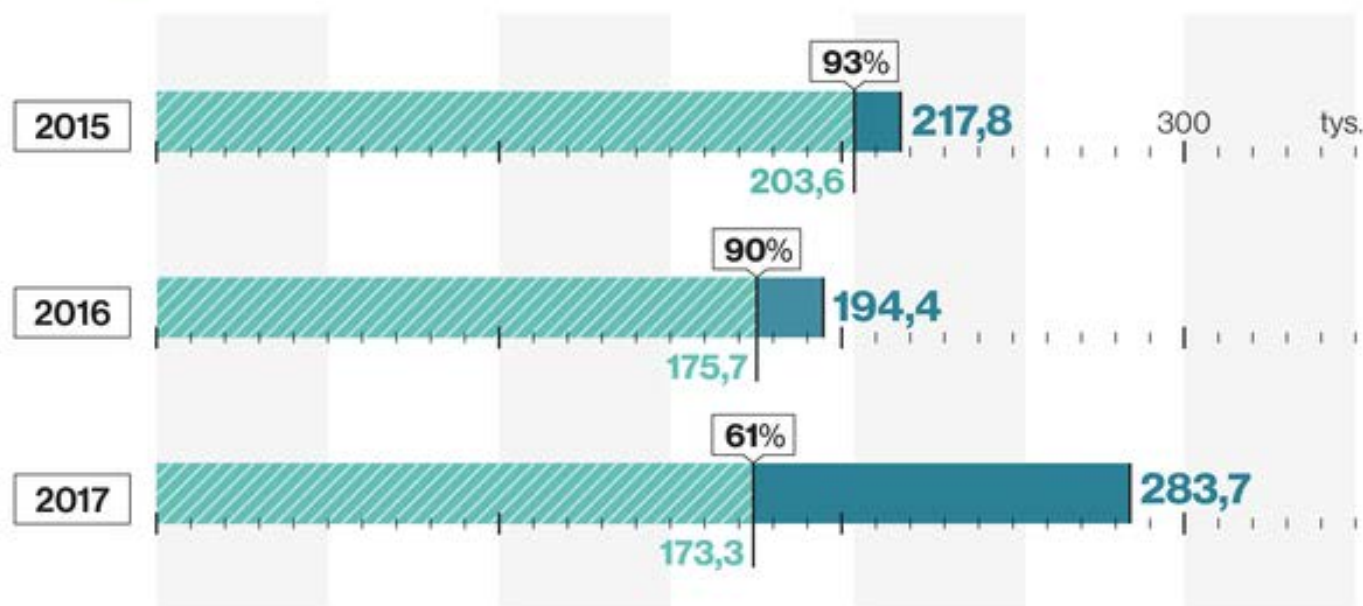
Stwierdzony stan – liczba podmiotów wykreślonych przez organy podatkowe z rejestru podatku VAT (czynnych)

■ Liczba podmiotów wykreślonych z rejestru podatników VAT (czynnych)

w tym:

■ z powodu zgłoszonego lub niezgłoszonego przez podatników zaprzestania wykonywania czynności podlegających opodatkowaniu VAT

- Po wejściu w życie pakietu uszczelniającego VAT, wzrosła liczba podmiotów wykreślonych z rejestru podatników VAT

09 Stwierdzony stan cd.

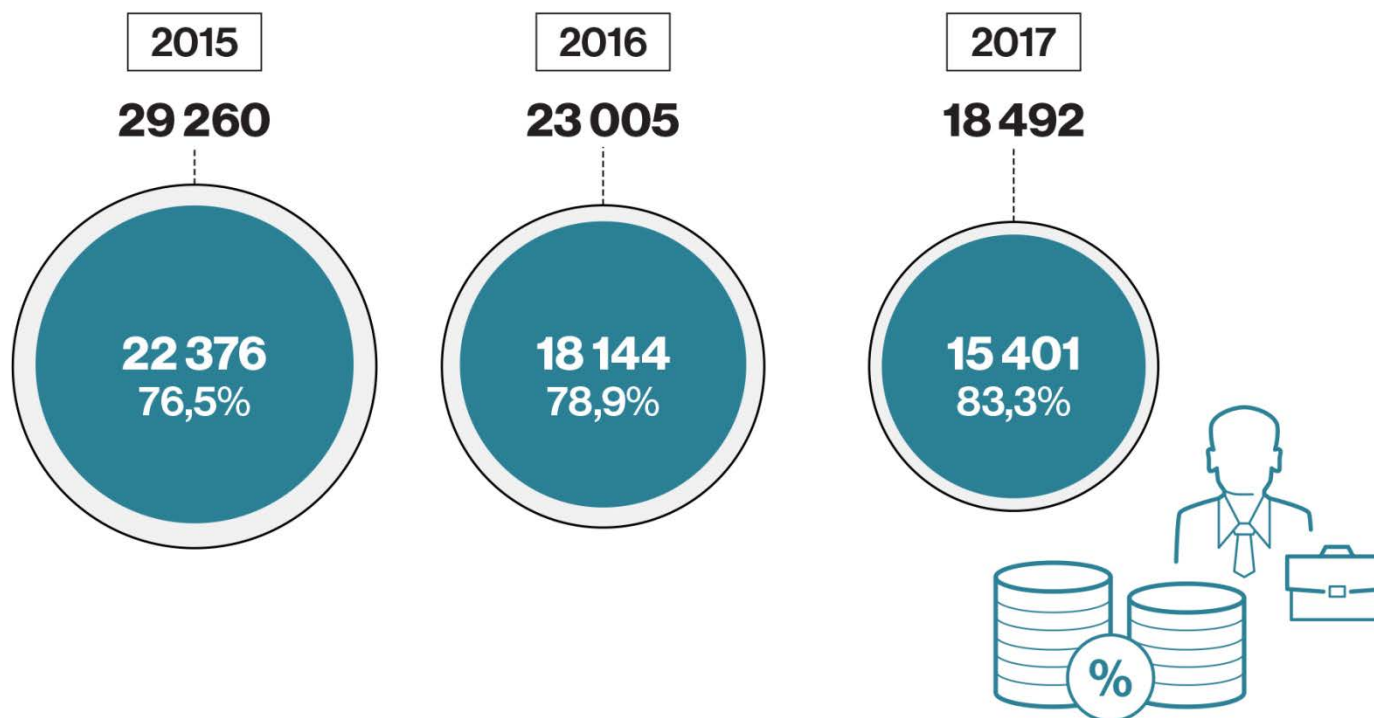
- Minister Finansów prawidłowo wyznaczył naczelnikom urzędów skarbowych zadania w zakresie:
    - rejestracji nowych podatników VAT
    - monitoringu podatników
    - dokonywania zwrotów podatku VAT
    - wykreślania podmiotów z rejestru podatników VAT
- oraz analizował skuteczność działań podległych jednostek

Stwierdzony stan – kontrole rozliczeń VAT zrealizowane przez urzędy skarbowe

URZĘDY SKARBOWE

○ Liczba kontroli

● Liczba kontroli, w których stwierdzono nieprawidłowości

- Przy mniejszej liczbie kontroli, wzrosła częstotliwość wykrywania przez pracowników urzędów skarbowych nieprawidłowości w trakcie kontroli rozliczeń VAT

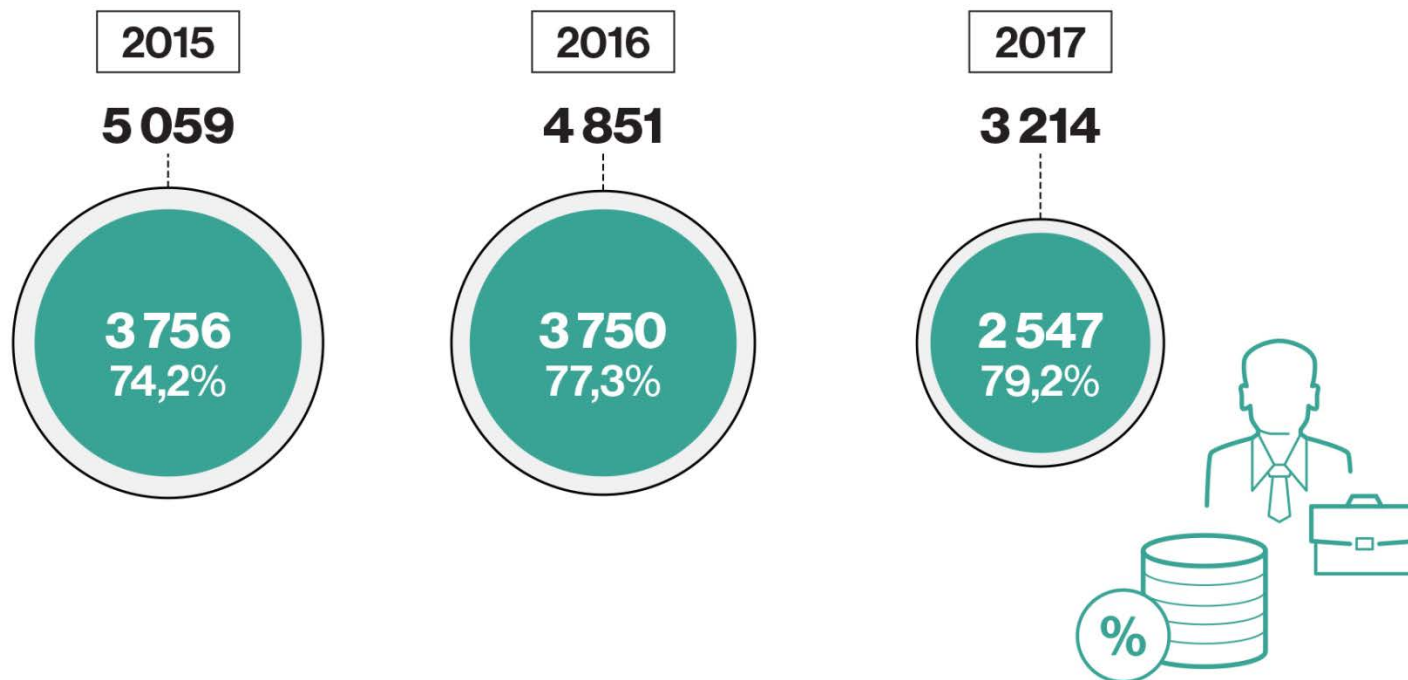
Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników kontroli w Ministerstwie Finansów.

Stwierdzony stan – kontrole rozliczeń VAT zrealizowane przez urzędy kontroli skarbowej, a od 1 marca 2017 r. urzędy celno-skarbowe

UKS-y/UCS-y

○ Liczba kontroli

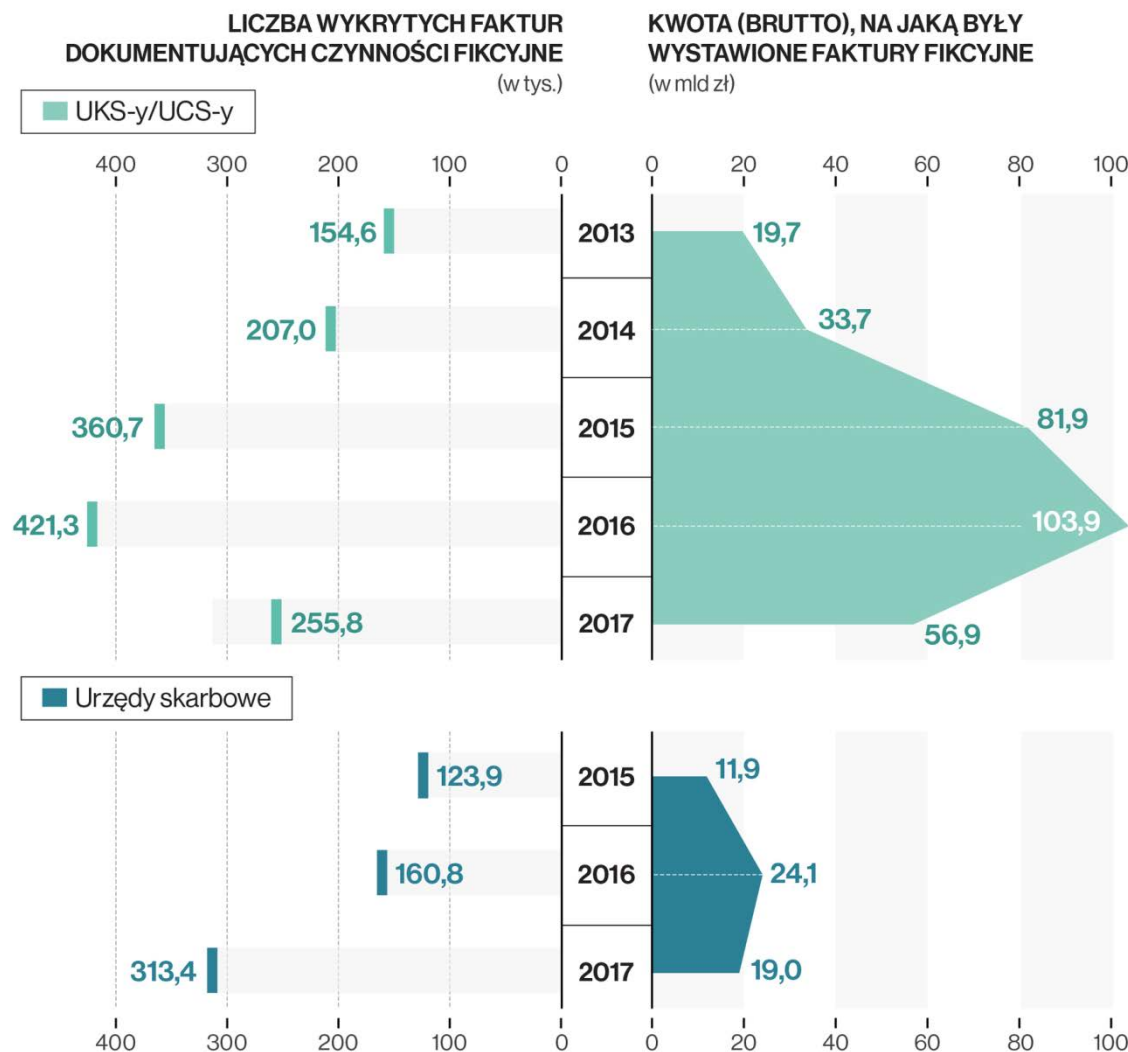
● Liczba kontroli, w których stwierdzono nieprawidłowości

- Przy mniejszej liczbie kontroli, wzrosła częstotliwość wykrywania, przez pracowników urzędów kontroli skarbowej, a od 1 marca 2017 r. urzędów celno-skarbowych, nieprawidłowości w trakcie kontroli rozliczeń VAT

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników kontroli w Ministerstwie Finansów.

Stwierdzony stan – liczba wykrytych przez służby skarbowe faktur dokumentujących czynności fikcyjne oraz kwota (brutto), na jaką były wystawione

- Służby podległe Ministrowi Finansów ujawniły nieprawidłowości na znaczne kwoty, w tym w wyniku ujawnienia fikcyjnych faktur

* Brak danych dla urzędów skarbowych za lata 2013-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników kontroli w Ministerstwie Finansów.

13 Stwierdzony stan cd.

- w badanych urzędach skarbowych prawidłowo typowano podmioty do kontroli, jednak:
  - niezadowalający był czas reakcji na rozpoznane istotne ryzyka
  - stwierdzono przypadki nieuzasadnionych przerw w prowadzeniu postępowań podatkowych
  - stwierdzono przypadki opóźnień w kierowaniu spraw do wszczęcia postępowań karnych skarbowych
- w niewielkiej części udawało się odzyskać wyłudzony podatek, wymierzony podmiotom działającym w sposób fikcyjny
- rzetelnie weryfikowano zasadność zwrotów VAT
- nie stwierdzono długotrwałego i nieuzasadnionego wstrzymywania należnych zwrotów VAT

14 Stwierdzony stan cd.

W badanych urzędach skarbowych:

- rzetelnie weryfikowano podmioty rejestrujące się oraz nowo powstałe
- szeroki zakres prowadzonych działań weryfikacyjnych wpłynął na wydłużenie procesu rejestracji podatników VAT
- w uzasadnionych przypadkach podmioty były wykreślane z rejestrów podatników VAT
- rejestry nie były dostatecznie szybko aktualizowane
- stwierdzono opóźnienia w identyfikowaniu firm kwalifikujących się do wykreślenia z rejestrów podatników VAT
- niejednolicie postępowano w zakresie zawiadamiania podmiotów o ich wykreśleniu z rejestru podatników VAT

15 Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia poprawę skuteczności działania aparatu skarbowego w zapobieganiu wyłudzeniom podatku VAT.

Minister Finansów rzetelnie rozpoznawał zagrożenia i konsekwentnie wdrażał zmiany mające na celu przeciwdziałanie wyłudzeniom tego podatku. Oprócz rozwiązań prawnych stopniowo rozbudowywane były narzędzia informatyczne.

Minister Finansów prawidłowo ukierunkował działania urzędów skarbowych. Rzetelnie prowadzony był monitoring wyznaczonych zadań. Nie wyeliminowało to jednak opóźnień w wykreślaniu z rejestru podatników VAT podmiotów nierzetelnych oraz niejednorodnej praktyki stosowania w urzędach skarbowych niektórych przepisów dotyczących wykreślania przedsiębiorców z rejestru podatników VAT. Działania kontrolne służb Ministra Finansów miały w dużej mierze charakter następczy. W rezultacie w niewielkiej części udawało się odzyskać wyłudzony VAT.

16 Ocena ogólna cd.

W badanych urzędach skarbowych na bieżąco oraz zgodnie z wytycznymi Ministra Finansów weryfikowano zasadność deklarowanych przez podatników zwrotów VAT.

W uzasadnionych przypadkach podmioty były wykreślane z rejestrów podatników VAT. Jednak rejestry te nie były dostatecznie szybko aktualizowane.

Rzetelnie typowano podmioty do kontroli podatkowych. Jednak niezadowalające było tempo reakcji na zidentyfikowane zagrożenia.

Wyraźny wzrost dochodów z VAT w 2017 r. wystąpił w okresie dobrej – kolejny rok z rzędu – sytuacji gospodarczej. Zdaniem NIK nadal występują poważne zagrożenia dla gromadzenia dochodów z VAT. Wymagają one intensywnych działań służb podległy Szefowi Krajowej Administracji Skarbowej, wspartych nowymi narzędziami analitycznymi mającymi na celu usprawnienie oraz przyspieszenie reakcji na rozpoznawane ryzyka.

17 Wnioski – Minister Finansów

- zintensyfikowanie prac w zakresie przygotowania oraz wykorzystania nowoczesnych narzędzi informatycznych do analizy obszarów wysokiego ryzyka oraz typowania podmiotów do kontroli w celu usprawnienia oraz przyspieszenia reakcji służb podległych Szefowi Krajowej Administracji Skarbowej na rozpoznane zagrożenia
- wzmocnienie nadzoru nad realizacją zadań urzędów skarbowych w zakresie:
  - rejestracji podatników, w tym na rzecz jednolitego sposobu postępowania oraz przeciwdziałania nieuzasadnionym opóźnieniom w wykreślaniu z rejestrów VAT podmiotów nierzetelnych
  - spraw karnych skarbowych, w tym wszczynania postępowań przygotowawczych

18 Wnioski – Minister Finansów cd.

- usprawnienie procesu rejestracji podatników, także w celu ograniczenia przypadków przedłużania się czynności weryfikacyjnych
- monitorowanie skuteczności wprowadzanych rozwiązań mających uszczelnić system podatku VAT i poprawić efektywność jego poboru
- szybkie wdrażanie kolejnych rozwiązań mających na celu ograniczenie procederu wyłudzenia VAT jeżeli dotychczas wprowadzone będą niewystarczające

Źródło: Fotolia.com

Najwyższa Izba Kontroli

Departament Budżetu i Finansów